

برترین کلام

سوره توبه

«كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا / سخن خدا برترین است» (آیه ۴۰ سوره توبه)

شب برف می‌آید و روز آب می‌شود. حرف‌های مردم مثل برف است که نباید روی آنها حساب باز کرد. چون مانند برف زود از بین می‌روند. امروز یک حرف می‌زنند و فردا حرف دیگری. مثل این مردم مانند این است که اگر روی سر سره چیزی گیر کرد، روی زبان مردم هم حرف گیر می‌کند. اینجاست که باید از قرآن درس بگیریم، زمانی که می‌گوید فقط حرف خدا را داشته باش. چون حرف او بالای سر همه حرف‌هاست. وقتی سخن خدا بالاست، تو را هم بالا می‌برد. بالا که رفتی، افق دیدت زیاد می‌شود.

مظلومیتی که هیچ گاه فراموش نشد

حجت الاسلام حامد کاشانی

حنفیه در مصر، سربرازان امیرالمؤمنین (علیه السلام) مصر را فتح کردند و بعد از فتح آنجا برخی از باران آن حضرت مثل حجر بن عدی، حبه بن جوین عرنی و... به ایشان گفتند نظر شما راجع به خلیفه اول و دوم چیست؟ امیرالمؤمنین (علیه السلام) در شرایطی که خیلی غمگین بود، فرمود: «شیعیان ما را کشته‌اند و مصر تازه فتح شده. در این شرایط این چه بحثی است!» اما وقتی دید اینها دنبال کسب حقایق ماجرای مظلومیت شیعه هستند، فرمود: «نامه‌ای می‌نویسم. آن را حفظ کنید و برای شیعیان ما بخوانید». جالب است سؤال را شفاهی می‌پرسند اما ایشان رأساً اقدام می‌کند و مکتوبی می‌نویسد که در کتاب‌های اسلامی موجود است. آن حضرت در این مکتوب بعد از حمد و ثنای خدا و تجلیل از خدماتی که رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) و برکاتی که رسالت ایشان برای مسلمین و اعراب داشت، فرمود: «باور نمی‌شد بعد از اینکه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) از دنیا رفت، مردم از اهل بیت ایشان رو برگردانند!»

این انتخاب نوع نگارش به خاطر این است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) نامه را عمومی نوشته. چون برخی از مخاطبان نامه او را معصوم نمی‌دانستند. از این رو در جایگاه یک فرد عادی جامعه فرمود باور نمی‌شد از سفارشات پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) رو برگردانند تا اینکه آن حضرت به موضوع مظلومیت‌ها می‌رسد؛ اینکه چه اتفاقاتی افتاد و به خاطر حفظ اسلام مجبور شد صبر پیشه کند. اما وقتی محاصره شد، کسی را نداشت و اگر می‌خواست با آنها مقابله کند اهل بیتش کشته می‌شدند. آن حضرت به طرفداری داشت و نه مدافعی! برای اینکه بتواند اهل بیتش را حفظ کند، خار در چشم و استخوان در گلو صبوری کرد. طبق آنچه در تاریخ آمده، فرصت برای امام حسن (علیه السلام) محدود بود ولی سیدالشهدا (علیه السلام) در نامه‌ای که به مردم بصره نوشت، فرمود: «این حکومت از ابتدا برای ما بوده و در حق ما ظلم شده». اشاره به حق ضایع شده قاعدتاً همان مظلومیت و ضایع کردن حقوق صدیقه طاهره (علیه السلام) است. البته می‌دانید که در آموزه‌های اهل بیت (علیهم السلام) خصوصاً مکتب صادقین بارها به طور منسجم به این ارث از دست رفته اشاره شده. نمونه بعدی امام کاظم (علیه السلام) است که دو بار در مورد زنده نگه داشتن این خاطر حضرت زهر (علیه السلام) شهادت ایشان و غضب فدک اقدام کرد. یکبار در زمان خلیفه عباسی (مهدی) که برای فریب افکار عمومی دوست داشت خودش را با نام مهدی معرفی کند و بگوید اهل عدالت است. او امام کاظم (علیه السلام) را خواست و خطاب به ایشان گفت بیایید فدک را تحویل بگیرید. آن حضرت قبول نکرد چراکه اعتقاد داشت این فدک علامت غضب است.

امام کاظم (علیه السلام) این بحث را در محافل مختلف مطرح کرد. هارون الرشید بعد از مهدی عباسی دوباره آن حضرت را خواست و گفت فدک شما کجاست تا آن را به شما بدهم؟ امام کاظم (علیه السلام) فرمود: «فدک چهار گوشه جهان اسلام است». روایت است روزی شخصی نزد امام جواد (علیه السلام) رفت و گفت می‌خواهم به مکه بروم. آیا می‌توانم از طرف امامم که شما باشید طواف نیایی انجام دهم؟ آن حضرت در پاسخ فرمود: «شما از طرف خودم و خاندانم می‌توانید طواف انجام دهید». او به حج رفت و برگشت و خدمت امام رسید و گفت یکبار به نیابت از شما و پیامبر اکرم، امیرالمؤمنین، امام حسن، امام حسین و دیگر ائمه طواف انجام دادم. یکبار هم به نیابت از حضرت صدیقه طاهره طواف کردم. اما به ذهنم آمد که ایشان امام نیستند. آیا می‌توانستم به نیابت از ایشان هم طواف کنم؟ امام جواد (علیه السلام) در پاسخ فرمود: «این عمل را زیاد انجام دهید. ان شاء الله از بهترین اعمال شما باشد به نیابت از طرف صدیقه طاهره (علیه السلام)». آن حضرت از عبارت افضل استفاده می‌کند. این مسأله نشان می‌دهد که شخصیت صدیقه طاهره (علیه السلام) چقدر والا است و آن حضرت دنبال این است که این افراد در نیت‌های خودشان و حتی درون‌های بروز و ظهور داده نشده ماجرای حضرت زهرا را فراموش نکنند.

یکی از مباحثی که این روزها درباره عزاداری ایام فاطمیه مطرح می‌شود این است که آیا زنده نگه داشتن یاد و خاطره حضرت صدیقه طاهره (علیه السلام) خلاف وحدت نیست و اهل بیت (علیهم السلام) در این زمینه چه رفتاری داشتند. مسلم است که اهل بیت در این زمینه الگوی کاملی بودند. فراوان شنیده‌ایم که معصومین (علیهم السلام) مقابل افرادی که ناسزا می‌گفتند و بهتان می‌زدند بزرگوارانه برخورد می‌کردند اما نسبت به ماجرای حضرت زهرا (علیه السلام) به شدت و با دقت سعی می‌کنند این موضوع فراموش نشود. امیرالمؤمنین (علیه السلام) وقتی به حکومت رسید سعی کرد نام حضرت صدیقه طاهره (علیه السلام) را در اذهان شیعیان ایجاد کند. مورد اول وقتی است که عثمان بن حنیف والی بصره به میهمانی ثروتمندان رفت. او فردی زاهد و از اصحاب نزدیک امام علی بود. امیرالمؤمنین (علیه السلام) به محض آگاهی از این ماجرا، نامه مشهور ۴۵ نهج البلاغه را برای او نوشت و خطاب به او فرمود: «چرا در میهمانی‌ای که فقرا در آن شرکت نکرده‌اند رفتی؟ دلت راضی می‌شود که به تو بگویند استاندار علی بن ابیطالب در حالی که افراد گرسنه و تشنه در کنار تو باشند؟» موضوع نامه ۴۵ نهج البلاغه اصلاً موضوع اختلاف میان امیرالمؤمنین (علیه السلام) و والی‌ها نیست. موضوع توبیخ یا ارشاد یکی از آنهاست که در یکی از استان‌ها در محفل پولدارها شرکت کرده. امام علی در ۲۵ سالی که خانه‌نشین شد، چاه‌هایی حفر و باغ‌های زیادی احداث کرد و همه آنها را وقف می‌کرد اما در کنار دیگر فرمایشاتش می‌فرمود: «ما فدکی داشتیم. عده‌ای به آن بخل ورزیدند و عده‌ای که اهل بیت باشند با سخاوت از کنار آن گذشتند». اما نفرمود که این موضوع با گذشت به پایان رسیده چراکه در ادامه می‌فرماید: «از این مسأله گذشتم اما در قیامت دادخواهی خواهم کرد». شبیه این مسأله را در یک جای دیگر نهج البلاغه و برخی اسناد اسلامی به وضوح می‌توان یافت: «خدا یا از فریب که حقم را خورند شکایت می‌کنم و در قیامت دادخواهی خواهم کرد». این مسأله نشان می‌دهد که اهل بیت (علیهم السلام) نمی‌خواهند مسأله فدک فراموش شود.

امام علی (علیه السلام) در مقطع دیگری در باب ماندگاری فدک در حافظه شیعیان بحث کرده که یکی به «خطبه شششنبه» مشهور است و دومی نامه معروف ایشان است که بخشی از آن به عنوان خطبه ۲۶ نهج البلاغه آمده. بعد از شهادت محمد بن

حجت الاسلام حامد کاشانی

حضور هیأت‌های مذهبی در فضای مجازی

مصطفی اسماعیلی، مدیر طلحه گرام

در هر دوری با ورود نوعی از رسانه مواجهیم که باید تعامل خودمان را با آن پدیده نوظهور و آن رسانه تنظیم کنیم تا زندگی، تحصیل و معیشت ما را تحت تأثیر قرار ندهد چراکه امام رضا (علیه السلام) فرموده: «وقایع انسان‌ها باید به عبادت، استراحت، معیشت و وقت با خانواده بودن تقسیم شود». با این اوصاف قرار است از کدام وقت برای مصرف رسانه‌های مان بهره ببریم چراکه اگر استفاده از این ابزار تأثیرگذار را مدیریت نکنیم، آسیب‌های زیادی گریبانگیر جامعه خواهد شد. گاهی اوقات وقتی موضوع پوشش رسانه‌ای و استفاده از رسانه‌های نوین در هیأت‌های مذهبی را مورد بررسی قرار می‌دهیم به یک پرسش مشترک از سوی منتقدین برخورد می‌کنیم که این فضای مجازی باید در هیأت‌ها متوقف شود تا تمرکز بیشتری در استفاده از مجالس عزاداری داشته باشیم. در حالی که نباید نگاه سلبی به این موضوع داشته باشیم. زیرا هر عزادار، هر هیأت و هر منبر باید برای انتقال برنامه‌ها و معارف دینی رسانه‌ای تأثیرگذار باشد تا بتوانیم در مقابله با شیخون‌های فرهنگی و حرب‌های تبلیغی آلوده دشمن مقابله کنیم. اگر این روزها واژه‌هایی مثل کرپلا، عاشورا و گزاره‌های معرفت و دینی با حجم انبوهی از مباحث انحرافی مواجهند شاید به دلیل ضعف تهیه و گردآوری محتواهای مناسب توسط هیأت‌های مذهبی است که بتواند به نحو شایسته‌ای با این اهداف شوم و حرب‌های آلوده دشمن مقابله کند. البته این حضور پررنگ نیاز به مدیریت و فرهنگسازی دارد. مدیریت این فضا کار سختی است ولی هر کار سختی را نباید رها کرد. پیشنهاد من این است که هیأت‌های مذهبی این فضای مجازی را جدی بگیرند تا از تشدید معضلات اجتماعی و خانوادگی جلوگیری شود. تمام دغدغه بنده از ایجاد تعامل میان کاربران اجتماعی و هیأت‌های مذهبی، خطبا و حوزویان این است که حداقل جلوی آسیب‌ها را بگیریم. زیرا امروز با کم‌عمق شدن اطلاعات، دانسته‌ها و آموزه‌های دینی و معرفتی مخاطبان مواجهیم. چون اگر کاربران در شبکه‌های اجتماعی دنبال شبهات هم نباشند و پاسخ این دست از مطالب را جویا شوند، با پاسخ‌ها و مباحثی سطحی روبه‌رو می‌شوند که خود ابهام ایجاد می‌کنند. چون توسط افرادی منتشر می‌شود که متخصص دین نیستند. دنبال این هستیم که بتوانیم این ارتباط بین حوزه مجازی و حوزه حقیقی را ایجاد کنیم تا ان شاء الله با رشد علمی و معرفتی مخاطبان نسبت به معارف عمیق دین مبین اسلام و معارف اهل بیت (علیهم السلام) روبه‌رو شویم. نقش رسانه در هیأت، مهم‌ترین بخش است. جلسات و هیأت‌های مذهبی حتماً باید بخش رسانه‌ای تشکیل دهند و برنامه‌هایی را که برگزار می‌شوند برای عموم جامعه تهیه کنند و در دسترس عموم قرار دهند. بعضی اعتقاد دارند که هیأت خودش یک رسانه است. پس به رسانه دیگری نیازی ندارد. در واقع این را که هیأت یک رسانه است تأیید می‌کنم ولی در فضای مجازی با برپایی یک سایت، دقیقه‌های چند هزار کلیک می‌خورد. به همین خاطر نمی‌توان پوشش رسانه‌ای را نادیده گرفت. همان‌طور که یک هیأت را با همه توان برگزار می‌کنیم، باید برای فضای مجازی هم برنامه‌هایی از پیش تعیین شده داشته باشیم؛ آنقدر که مسلمانان خارج از کشور هم این مراسم را ببینند.

شعر اهل بیت
تاریخ ساز است
مهدی رحیمی

شماره ۲۱ • سه‌شنبه ۲۶ بهمن ۱۳۹۵ • ۱۶ جمادی‌الاول ۱۴۳۸

مظلومیتی که هیچ‌گاه
فراموش نشد

حجت‌الاسلام حامد کاشانی

www.gudsonline.ir

چهارشنبه

ضمیمه هفتگی روزنامه **قرن** ویژه هیأت‌ها و محافل مذهبی

حجت‌الاسلام غلامرضا قاسمیان
از روش‌های ماندگاری وعظ و خطابه می‌گوید

عالمانه و ساده منبر برویم

